

DE VLAAMSE MINISTER VAN WONEN, ENERGIE EN KLIMAAT, TOERISME EN JEUGD
DE VLAAMSE MINISTER VAN BEGROTING EN FINANCIËN, VLAAMSE RAND, ONROEREND ERFGOED EN
DIERENWELZIJN

BISNOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Actualisatie van het kader voor de Oproep Actieplan Energie Efficiëntie en Klimaatimpact Vlaamse overheid 2026-2030

Samenvatting:

Het interne Klimaatplan Vlaamse Overheid legt, in overeenstemming met haar beleidsmatig kader, een besparingsdoelstelling op aan de entiteiten van de Vlaamse overheid voor haar gebouwenpark en technische infrastructuur:

- Jaarlijks gemiddeld 3% primaire energiebesparing
- Jaarlijks gemiddeld 6,39% minder CO₂-uitstoot (beperkt tot ETS2¹⁾)

Om deze doelstellingen te halen, wordt sinds 2017 jaarlijks een Oproep Energie Efficiëntie gelanceerd. De coördinatie van de Oproep is toevertrouwd aan het Vlaamse Energiebedrijf (VEB). Deze Oproep stimuleert entiteiten een energiebeleid te voeren door hen financieel te ondersteunen bij het uitvoeren van energiebesparingsmaatregelen en aldus bij te dragen aan een energie-efficiënte en koolstofneutrale Vlaamse overheid.

Het Actieplan wordt na vier jaar geëvalueerd. Door de verscherpte ambities gesteld binnen het interne Klimaatplan Vlaamse overheid, dringt zich ook een actualisatie van het kader voor de oproep Energie Efficiëntie op.

Deze nota kadert binnen de actualisatie voor het kader voor de Oproep en geeft onder meer inzicht in de type maatregelen passend binnen de Oproep, het beoordelingskader en de toekenningsmethodiek, de monitoring- en rapportageverplichtingen alsook de budgetvermindering ter ondersteuning van de Oproep.

VEB werkt deze principes uit in een reglement dat zij jaarlijks aan de Vlaamse minister van Energie ter informatie voorlegt en publiceert op haar website.

¹ Voor de duidelijkheid dient vermeld dat ETS2 in deze nota slaat op het toekomstig kader. Als deel van het Fit for 55-pakket voorziet de Europese wetgever in een nieuw Europese Emissiehandelssysteem ('Emissions Trading System 2' of EU ETS2) voor de sectoren gebouwen, wegtransport en aanvullende sectoren. Het gaat om een cap-and-trade systeem: brandstofhandelaren die leveren aan de sectoren onder het toepassingsgebied moeten voor elke ton CO₂ uitstoot één emissierecht indienen. Het totaal aantal beschikbare emissierechten is beperkt ('cap'), maar brandstofhandelaren mogen deze rechten vrij uitwisselen onder elkaar ('trade'). Om de 'cap' en 'trade' vast te leggen, is er heel wat regelgeving en beleid uitgewerkt.

De daarin passende door VEB geselecteerde projecten en het voorstel van herverdeling op de begroting van de verschillende entiteiten worden op initiatief van de Vlaamse minister van Energie en de Vlaamse minister van Financiën en Begroting voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

1. Ondersteuning voor het behalen van de klimaatdoelstellingen

De Vlaamse overheid wil haar verantwoordelijkheid opnemen in het behalen van de doelstellingen van de Vlaamse overheid. Ze stelde hiertoe in 2016 een Klimaatplan Vlaamse overheid op (VR 2016 0107 DOC.0714) alsook vier Actieplannen, waaronder het Actieplan Energie-Efficiëntie (VR 2016 0107 DOC.0713/1BIS).

In de nota van het Actieplan Energie-Efficiëntie (2017-2020) van de Vlaamse overheid werd een bindende jaarlijkse besparingsdoelstelling van 2,09% van het primair energieverbruik opgelegd. Om de doelstellingen te halen, moeten onder andere investeringen gebeuren in energiebesparende maatregelen.

Het Actieplan wordt na vier jaar geëvalueerd. Door de verscherpte ambities drong een herziening van dit interne Klimaatplan Vlaamse overheid zich op. Zo werd het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) door de Vlaamse Regering goedgekeurd op 9 december 2019 en geactualiseerd op 18 juli 2025 met een technische update op 12 september 2025.

De actualisatie van het kader voor de Oproep 'Actieplan Energie-efficiëntie en Klimaatimpact Vlaamse Overheid 2021-2025' werd op 16 juli 2021 goedgekeurd door de Vlaamse Regering. De bijsturing intern Klimaatplan Vlaamse overheid is op 15 juli 2022 goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Het Actieplan wordt na vier jaar geëvalueerd.

Uit de evolutierapporten van het intern Klimaatplan Vlaamse overheid blijkt duidelijk dat de doelstellingen niet alleen behaald, maar zelfs overtroffen worden. Wegens het verstrijken van het vorige actieplan ligt de actualisatie van het Actieplan Energie-Efficiëntie voor.

Om de doelstellingen te blijven behalen is het belangrijk om bij de actualisering van de oproep Actieplan Energie-Efficiëntie voldoende ambitieus te zijn. Op basis van de evaluatie (bijlage

Evaluatie Actieplan Energie-Efficiëntie 2021-2025) wordt er gekozen om de sterke punten van het Actieplan te behouden om de Vlaamse doelstellingen te halen. Daarnaast dringen zich door het sterk veranderende energielandschap enkele inhoudelijke wijzigingen op. Hier ligt hoofdzakelijk de focus op flexibiliteitstoepassingen en het afbouwen van koolstofemissies. Zo wordt er naast energie-efficiënte als tweede pijler opnieuw ingezet op decarbonisatie. Eén van de recente, relevante wijzigingen is het feit dat maatregelen die nog CO₂ uitstoten, volledig uitgesloten worden bij een totaalrenovatie. Een 3de en nieuwe pijler is de sterke inzet op flexibiliteit.

Nieuw ten opzicht van het vorige Actieplan zijn volgende belangrijke punten:

- Expliciete ondersteuning van flexibiliteit en energieopslag
- Totaalrenovaties worden beter beoordeeld
- Beoordelingsproces wordt praktisch verbeterd (standaardtemplate en verfijning kostenefficiëntie)
- Belang van voorafgaande audits worden benadrukt
- Langer open zetten van rondes
- Actief benaderen van entiteiten binnen het toepassingsgebied

Dit werd opgenomen in het **Vlaams Energie- en Klimaatplan** (VR 2025 1209 DOC.0824/2BIS) als volgt:

Ingevolge artikel 5 van Richtlijn 2023/1791 (Energie-efficiëntierichtlijn (EED)), zullen overheidsinstanties bovendien jaarlijks minstens 1,9 % moeten besparen op hun totaal finaal energieverbruik. Artikel 5 van de EED moet nog verder omgezet worden in Vlaamse regelgeving, maar het Actieplan EE levert alvast mee een bijdrage in de realisatie van deze toekomstige verplichting.

- ❖ Tegen 2045: Evolutie naar een volledig koolstofneutraal gebouwenpark
Een koolstofneutraal gebouw wordt gedefinieerd als een gebouw waarvan de netto CO₂-uitstoot tot nul is gereduceerd door de energiebehoeften te verminderen én ervoor te zorgen dat aan de resterende energiebehoeften wordt voldaan met hernieuwbare energiebronnen.
- ❖ Tegen eind 2030 en ten opzichte van het referentiejaar 2015 (behalve voor 7 entiteiten die historische verbruikscijfers (2005) konden aanleveren²):
 - een reductie van 55% van de CO₂-emissies ten gevolge van het gas- en stookolieverbruik in gebouwen en technische infrastructuur voor zowel de Vlaamse overheid als geheel als voor elke entiteit afzonderlijk
 - een besparing van 35% van het primair energieverbruik voor elke entiteit. Deze doelstelling impliceert de eerdere doelstelling van een jaarlijkse besparing van 2,09% van 2016 tot en met 2020, een jaarlijkse gemiddelde energiebesparing van 2,5% vanaf 2021 en een jaarlijkse gemiddelde energiebesparing van 3% vanaf 2023. De 2,09% besparing wordt samengesteld toegepast, en volgt dus een niet lineair pad.

² Hierbij gaat het om Het Facilitair Bedrijf, Plantentuin Meise, Agentschap Opgroeien, het ILVO, de VDAB, de VMM, de VLM

Pagina 3 van 13

- Conceptnota van 4 juli 2025 betreffende Goedkeuring maatregelen en basisprincipes in het kader van de definitieve actualisatie van het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) 2021- 2030 (VR 2025 0407 MED.0272/1R)

2. INHOUD

A. TOEPASSINGSGEBIED

Voor de entiteiten die behoren tot het toepassingsgebied verwijzen we naar de nota intern Klimaatplan Vlaamse overheid. De meest actuele lijst kan steeds geraadpleegd worden via de Wegwijs toepassing: <https://wegwijs.vlaanderen.be/>

Het toepassingsgebied is quasi hetzelfde als in de nota VR 2016 0107 DOC.0713/1BIS, maar werd gheredefinieerd volgens de recente decreten. Enkel volgende entiteiten zonder eigen gebouwen worden extra opgenomen door deze herdefiniëring:

- Dienst van de Bestuursrechtscolleges
- Onderwijsinspectie

De Vlaamse Regering heeft beslist dat Het Facilitair Bedrijf (HFB) voor de gebouwen die bij haar worden ingekanteld, zal instaan voor het bereiken van doelstellingen op vlak van klimaat, budget/efficiëntie en kwaliteit (VR 2019 2012 DOC.1313/1BIS). Het HFB valt bijgevolg buiten het toepassingsgebied van deze nota.

Tot de scope van het Klimaatplan Vlaamse overheid behoren de gebouwen waarin entiteiten van het toepassingsgebied als energieverbruiker optreden, en de technische infrastructuur in het beheer van deze entiteiten. Het energieverbruik van het voertuigenpark, zoals via laadpalen of het voertuigenpark van de Lijn, valt buiten het toepassingsgebied van deze nota.

B. BEGELEIDING BIJ HET INDIENEN VAN DE AANVRAAG

Steeds meer entiteiten maakten gebruik van de mogelijkheid van financiële ondersteuning via het Actieplan Energie-Efficiëntie. Ook het aantal aanvragen dat de entiteiten indienen, blijft ieder jaar stijgen. VEB onderneemt onderstaande acties om entiteiten te begeleiden bij het indienen van kwaliteitsvolle aanvragen. Het richt zich hierbij in eerste instanties tot de entiteiten met het grootste verbruik en reductiepotentieel.

- VEB spreekt de aangeduide contactpersonen regelmatig aan om hen te begeleiden bij het indienen van een aanvraag. VEB informeert hen over de dienstverlening en de mogelijkheden voor het opstellen van een langetermijnstrategie voor het behalen van de klimaatdoelstellingen.
- Op basis van de beschikbare data in Terra voorziet VEB de nodige rapporten en dashboards die de contactpersoon en het management inzicht geven in de evolutie van het energieverbruik. We voorzien de mogelijkheid om het energetisch masterplan te integreren in Terra zodat de entiteiten hun toekomstig energie- en koolstofverbruik kunnen inschatten. Entiteiten laden de data uit hun masterplan hierin op.
- VEB organiseert op regelmatige basis informatiesessies over energiebesparing in de Vlaamse overheid, het interne Klimaatplan en deze Oproep.

C. MAATREGELEN DIE IN AANMERKING KOMEN

Alle maatregelen met het oog op de verhoging van de energie-efficiëntie van gebouwen of technische installaties komen in aanmerking voor financiële ondersteuning op voorwaarde dat zij bijdragen tot
 //////////////////////////////////////

100

0 0 0 1 0

Entiteiten kunnen verschillende maatregelen nemen die leiden tot energiebesparing. De Oproep richt

○ ○ ○ ○ ○

In een onderhouds- en energiprestatiecontract (OEDC) garandeert een energiedienstverlener (een

Entiteiten kunnen steun aanvragen voor maatregelen die leiden tot de productie van hernieuwbare

0 0 0 1 0

Monitoring is een belangrijke eerste stap om inzicht te krijgen in waar energie verbruikt wordt, waar

10

////////////////////////////////////

De aanvragende entiteit beschikt dus over een relatieve autonomie om de reikwijdte van de projectkosten te bepalen. Dit leidt niet tot ondoordachte ondersteuning omdat entiteiten steeds moeten overwegen welke kosten ze indienen gezien een hogere projectkost zal leiden tot een lagere kostenefficiëntie en bijgevolg een minder positieve beoordeling van de aanvraag.

De ingediende aanvragen worden gequoteerd volgens de prijs per potentiële MWh energiebesparing en per potentiële ton ETS2-CO₂-besparing. Hierbij wordt gekeken naar het besparingspotentieel over de levensduur van de maatregel.

De berekeningswijze om de kostefficiëntie te bepalen ligt in lijn met de besteding van de middelen van het Vlaams Klimaatfonds zoals bepaald door de Vlaamse Regering.⁵ De berekening houdt dus zoveel mogelijk rekening met de investeringskosten en de jaarlijkse kosten en opbrengsten gedurende de levensduur.

- Bijdrage tot diepgaande (totaal)renovatie van gebouwen

Aanvragen die kaderen in een diepgaande of totaalrenovatie krijgen een duidelijk streepje voor. We beschouwen een totaalrenovatie als een geïntegreerd project dat minstens drie verschillende energiebesparende maatregelen combineert – waarvan er minstens één een directe CO₂-reductie oplevert – én waarbij geen enkele maatregel nog gebruik maakt van fossiele brandstoffen. Zulke renovaties sluiten perfect aan bij de strategische vastgoed- en energetische masterplannen van de entiteit, vermijden lock-ins, versnellen de route naar een fossielvrij patrimonium en benutten schaal- en synergievoordelen. Bij de rangschikking wordt daarom een bijkomende prioriteitsscore toegekend aan projectaanvragen die aantonen dat zij deel uitmaken van zo'n ambitieus, geïntegreerd renovatietraject.

- Voorafgaande audit

Om zo efficiënt mogelijk energieverbruik en CO₂-uitstoot te reduceren, is het belangrijk dat de juiste maatregelen op het juiste moment uitgevoerd worden. Het is bv. zelden zinvol om een stookplaats te renoveren wanneer er nog geen dakisolatie voorzien werd.

Een voorafgaande studie, die aangeeft welke punten in welke volgorde dienen aangepakt te worden, wordt daarom aangemoedigd in het beoordelingsproces.

- **Maatregelen met een indirecte energie- of CO₂-besparing**

Bij studiewerk gaat VEB na in welke mate het studiewerk inzicht geeft om klimaatdoelstellingen efficiënt te behalen en wordt grotere nadruk gelegd op het engagement van de entiteit om de maatregelen die voortvloeien uit de studie effectief uit te voeren.

- Rangschikking

Bij de beoordeling krijgen aanvragen die leiden tot de meeste effectieve energie- of (ETS2) CO₂-besparing voor de laagste subsidie-kost voorrang.

F. TOEKENNING VAN DE MIDDELEN

De beschikbare middelen worden in twee rondes onder de entiteiten herverdeeld op basis van de hierboven beschreven principes. Indien in een ronde onvoldoende aanvragen werden ontvangen om een rangschikking op te stellen overeenkomstig paragraaf E, kunnen de aanvragen worden doorgeschoven naar een volgende ronde.

Om zoveel mogelijk entiteiten de kans te geven een aanvraag in te dienen, kan VEB een maximumbedrag bepalen dat een entiteit per aanvraag en per begrotingsjaar kan ontvangen via deze Oproep. Van deze drempelbedragen kan VEB afwijken indien blijkt dat de beschikbare middelen niet opgebruikt worden of om entiteiten financieel te ondersteunen bij een langetermijnplanning zodat zij hun middelen kosten optimaler kunnen inzetten.

Voor de financiële ondersteuning van maatregelen met een indirecte impact zoals detailstudies, energieaudits, monitoring en facilitatie bij een OEPC wordt per Oproep een maximaal ondersteuningspercentage vastgelegd.

⁵ Visienota van de Vlaamse Regering betreffende de cofinanciering van middelen uit het Vlaams Klimaatfonds voor Vlaamse mitigatiemaatregelen (VR 2020 1109 DOC.0985/1BIS)

H. MONITORING VAN HET ENERGIEVERBRUIK

1. Dataverzameling

Betrouwbare verbruikscijfers zijn fundamenteel voor de entiteiten om het energiebeheer goed te kunnen organiseren en hun entiteitspecifieke doelstellingen na te komen. Ook laat het de Vlaamse overheid toe om een accuraat beeld te krijgen van de evolutie richting de doelstellingen en om gericht interventies te kunnen doen om pijnpunten aan te pakken. De voorbije jaren werd intensief gewerkt aan het opzetten van centrale, gebruiksvriendelijke, semi-geautomatiseerde data-verzameling.

Het dataplatform Terra verzamelt alle energieverbruiksdata en bijhorende emissies van de entiteiten op EAN-niveau en aggregeert die data tot rapporten per energiedrager op niveau van de entiteit en de Vlaamse overheid. De evolutie ten opzichte van het verleden wordt gevisualiseerd. Alle entiteiten van het toepassingsgebied controleren en valideren jaarlijks deze voorgestelde verbruikscijfers en bijhorende ETS2 CO₂-emissies.

Naast de verbruiksdata rapporteert de entiteit in het dataplatform Terra jaarlijks de status van de energiebesparingsmaatregelen uit hun meerjarenplanning. Hieronder vallen de maatregelen die zij in de komende jaren plant te nemen overeenkomstig hun duurzame vastgoedstrategie: de strategische vastgoedvisie, het energetisch masterplan en de maatregelen waarvoor entiteiten steun hebben aangevraagd via de Oproep en de maatregelen waarover gerapporteerd wordt in functie van art. 5 van de Energie-Efficiëntierichtlijn.

2. Rapportering

Jaarlijks maakt VEB samen met de trekkers van het Klimaatplan Vo een voortgangsrapport met de evolutie van de cijfers richting de doelstellingen, samen met de stand van zaken van de uitgevoerde ondersteunende acties. Het rapport wordt ter informatie voorgelegd aan de Vlaamse minister van energie en wordt gecommuniceerd via de website en e-mail aan alle betrokken entiteiten. Deze rapportage gebeurt zowel op niveau van de entiteit als overheidsbreed.

Er wordt gewerkt via het '*comply or explain*' principe: elke entiteit wordt geacht te voldoen aan de doelstellingen, en moet zich verantwoorden als deze toch niet gehaald wordt.

Entiteiten die hun jaarlijkse besparingsdoelstelling niet halen, moeten verklaren waarom zij hiervan afwijken en welke maatregelen ze plannen om de achterstand in te halen. Deze onderbouwing baseert zich op de lange termijn vastgoedstrategie. Deze verklaring, gevalideerd door de leidend ambtenaar van de entiteit, gaat in bijlage bij het jaarlijkse rapport.

Een entiteit kan eventueel ook een afwijking van de jaarlijkse besparingsdoelstelling aanvragen wanneer ze kan aantonen dat deze voor haar onhaalbaar is, tenzij door onredelijke uitgaven te doen. In dat geval bezorgt de entiteit een onderbouwde vraag voor afwijking van de doelstelling, eveneens gevalideerd door de leidend ambtenaar van de entiteit. De onderbouwing omvat minimaal: de inspanningen die de entiteit reeds deed en nog plant te doen, de redenen waarom de doelstelling toch niet behaald kan worden, en een onderbouwde berekening voor een nieuw voorgestelde doelstelling tegen 2030. Deze onderbouwing baseert zich op de lange termijn vastgoedstrategie. Deze vraag voor afwijking wordt onderzocht en op basis hiervan wordt een onderbouwd voorstel aan de Vlaamse minister, bevoegd voor Energie, bezorgd, rekening houdend met de impact van deze afwijking op de globale doelstelling voor de Vlaamse overheid.

3. Communicatie en gedragsverandering

De netto impact van de eigen CO₂-reductie van de Vlaamse overheid draagt voor een deel mee aan de totale Vlaamse reductiedoelstellingen. Een veel grotere impact van dit Klimaatplan VO zit dan ook in de belangrijke voorbeeldrol ten aanzien van andere maatschappelijke actoren. Als de Vlaamse overheid haar ambities waarmaakt, kan dit andere actoren in Vlaanderen stimuleren om ook actie te ondernemen. Zijn de ambities laag of de resultaten pover, dan kan ze weinig geloofwaardig andere actoren en de burger tot inspanningen aansporen en ondermijnt ze het draagvlak voor de klimaattransitie. Naast het behalen van de resultaten dient de Vlaamse overheid er dus ook over te communiceren, zowel intern naar de entiteiten en het ambtenarenkorps, als extern. Daartoe zullen minimaal volgende acties ondernomen worden:

- Er worden communicatieve acties opgezet door VEB waarbij entiteiten die het goede voorbeeld geven anderen kunnen inspireren en van elkaar kunnen leren.
- De cijfers en het jaarlijks voortgangsrapport, worden beknopt samengevat in minimum 1 duidend artikel dat verspreid wordt via de interne kanalen van de Vlaamse overheid. Dit artikel kan desgewenst ook vertaald worden naar een persbericht over de evoluties in de klimaatimpact van de interne bedrijfsvoering.
- Er worden acties opgezet door (leden van) de kerngroep om entiteiten te adviseren, inspireren, motiveren om de klimaatplan doelstellingen te realiseren waaronder: delen goede praktijken, wegwerken vooroordelen, *tips and tricks*, meer frequente communicatie, ...

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De beschikbare middelen die zijn vrijgekomen door de budgetvermindering door het Actieplan Energie-Efficiëntie worden ter beschikking gesteld voor de financiering van energiebesparingsmaatregelen overeenkomstig de hierboven vermelde principes.

De budgettaire impact van de budgetvermindering wordt vervat in de nota intern Klimaatplan Vlaamse overheid.

Er werd een gunstig advies verleend door de Inspectie van Financiën op 13 november 2025. Het dossier werd bijgewerkt in functie van de aanbevelingen van de IF.

Het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting werd verleend op XX september 2025.

B. ESR-TOETS

Het voorstel van beslissing heeft geen ESR-impact

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand, personeelsbegroting, begrotings- en informaticabudgetten van de Vlaamse Gemeenschap, zodat het akkoord van de Vlaamse minister bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling niet vereist is.

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld, en de ontvangsten.

De Vlaamse minister, bevoegd voor Energie, is belast met de uitvoering van deze beslissing.

- 1° haar goedkeuring te hechten aan voorliggende nota ter vervanging van de nota van 16 juli 2021 betreffende het Actieplan Energie-efficiëntie voor de Vlaamse overheid
- 2° dat het Vlaams Energiebedrijf de aanvragen tot ondersteuning doorlopend en autonoom beoordeelt op basis van het vermelde toepassingsgebied en beoordelingsparameters.
- 3° dat de door het Vlaams Energiebedrijf geselecteerde projecten en het voorstel van herverdeling op de begroting van de verschillende entiteiten worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering
- 4° dat de aldus vrijgemaakte ESR-ruimte, door middel van de budgetvermindering van 3% van de eigen energiebegroting van de entiteiten met een energiekost van meer dan 100.000 EUR, ter beschikking wordt gesteld voor uitvoering van de Oproep voor projecten ten bate van de entiteiten die onderhevig zijn aan de jaarlijkse energiebesparingsdoelstelling van 3%;
- 5° het jaarlijks publiceren van een voortgangsrapport met de evolutie van de cijfers richting de doelstellingen.
- 6° dat een evaluatie uitgevoerd wordt van de Oproep in 2030.

Hans BONTE

Ben WEYTS